

Fylkesmannen i Sør-Trøndelag

Miljøvernavdelingen

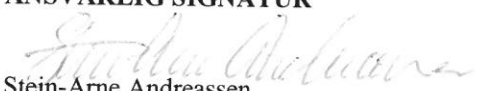
E.C.Dahls g. 10

7468 Trondheim

Tlf. 73 19 90 00 Telefaks 73 19 92 30

Rapport

Nr. 2 - 2015

TITTEL Forvaltningsplan for Hovsfjæra fuglefredningsområde Ørland kommune 2015-2025	DATO Mars 2015
FORFATTER/SAKSBEHANDLER Carina Ulsund, Fylkesmannen i Sør-Trøndelag Brit-Agnes Buvarp, Fylkesmannen i Sør-Trøndelag Arnstein Engemyr Knutsen, Fylkesmannen i Sør-Trøndelag	ANTALL SIDER 24 (40 med vedlegg)
ANSVARLIG SIGNATUR Stein-Arne Andreassen	OPPLAG 30
EKSTRAKT Rapporten inneholder en forvaltningsplan som skal ivareta verneformålet for Hovsfjæra fuglefredningsområde, samt sikre en forutsigbar og enhetlig forvaltning av verneområdet ved å gi konkrete retningslinjer om bruk, skjøtsel, informasjon og eventuell tilrettelegging. Forvaltningsplanen er delt i to hoveddeler. Den første gir en beskrivelse av naturforholdene, bruken av området og trusler mot verneverdiene. Den andre omhandler bevaringsmål med planlagte skjøtsel og tiltak, retningslinjer for brukerinteressene og generelle retningslinjer for saksbehandling. Her gis det en beskrivelse av hvilke tiltak som foreslås i planperioden, kostnadsoverslag samt hvem som er ansvarlig for de ulike tiltakene. Pr 2015 er det ingen store direkte trusler i selve verneområdet, men opprettelsen av den nye kampflybasen på Ørland kan komme til å ha en indirekte effekt på fuglelivet i årene fremover. Det er også noe aktivitet fra turgåere som kan virke forstyrrende på fugl og bør følges opp. I tillegg bør strandengen i Fitjanfjæra holdes i hevd for å hindre gjengroing, som kan være negativt for hekkende fugl.	

STIKKORD

KEYWORDS

Hovsfjæra fuglefredningsområde	Hovsfjæra bird conservation area
Forvaltningsplan	Management plan
Våtmark	Wetlands
Ramsarområde	Ramsar site
Flystøy	Aircraft noise
Sør-Trøndelag fylke	Sør-Trøndelag county

Innhold

Forord	3
1 Innledning	4
2 Naturmangfoldloven	6
3 Historikk	7
3.1 Verneprosess	7
3.2 Brukshistorie.....	7
4 Dagens status	8
4.1 Kunnskapsstatus.....	8
4.2 Verneverdier.....	8
4.2.1 Artsmangfold	8
4.2.2 Naturtyper	10
4.3 Bruk av området	12
4.4 Tiltak og skjøtsel	12
5 Trusler mot verneverdiene	12
Innenfor vernegrensene	12
Utenfor vernegrensene	13
6 Forvaltning av Hovsfjæra fuglefredningsområde	13
6.1 Bevaringsmål, planlagte tiltak og skjøtsel	14
Bevaringsmål for artsamangfold og naturtyper	15
6.2 Retningslinjer for brukerinteresser	15
6.3 Oppsyn og administrasjon	20
Skjøtsel	20
Generelle retningslinjer for saksbehandling	21
Forvaltningsmyndigheter	22
7 Kilder	23
Vedlegg	i
Vedlegg 1 Verneforskrift for Hovsfjæra fuglefredningsområde	ii
Vedlegg 2 Spesielle skjønnsforutsetninger/avtaler for Hovsfjæra fuglefredningsområde	iv
Vedlegg 3 Naturtyper og artsamangfold	v
Vedlegg 4 Bevaringsmål, med tilstandsvariabler og overvåkingsmetodikk.....	ix
Vedlegg 5 Samlet tiltaksbeskrivelse med kostnadsoverslag og fremdriftsplan.....	xii

Vedlegg 6 Begrepsforklaring	xiii
-----------------------------------	------

Forord

Hovsfjæra fuglefredningsområde i Ørland kommune ble opprettet ved kongelig resolusjon 23. desember 1983 i medhold av naturvernloven. Verneområdet omfatter både sjø- og fjæreamråder på totalt 1230 daa, der kun 70 daa av det totale arealet er landareal. Verneverdiene er et rikt fugleliv bestående av både vade- og andefugler. Hovsfjæra inneholder et verdifullt strandengområde som fungerer som en viktig hekkelokalitet, samt et bløtbunnsområde som er et viktig næringsområde for både hekkende- og trekkfugl.

Det er pr 2014 ingen store direkte trusler i Hovsfjæra fuglefredningsområde. Det er noe aktivitet fra turgåere som kan virke forstyrrende på fugl, ellers kan gjengroing med vegetasjon begrense hekking for enkelte arter. Den største indirekte trusselen er sannsynligvis kampflybasen på Ørland.

Bakgrunnen for å utarbeide forvaltningsplaner, er behovet for en mer aktiv forvaltning av verneområdene. I forvaltningsplanene gis det nærmere retningslinjer for skjøtselstiltak som kan bidra til å sikre formålet med vernet.

Forvaltningsplanen er utarbeidet av Fylkesmannen i Sør-Trøndelag, som også har forvaltningsansvaret for verneområdet. Planen er utarbeidet av Brit-Agnes Buvarp, Arnstein Engemyr Knutsen og Carina Ulsund. Underveis i arbeidet har Statens naturoppsyn gitt viktige bidrag.

Planen var ut på høring september – november 2014 med høringsfrist 25. november 2014.

Planen ble godkjent av Miljødirektoratet 04.02.2015, og skal revideres om 10 år eller ved behov.

Bevaringsmål og tilstand på verneformålet vil bli lagt inn og oppdatert i Miljødirektoratets fagsystem for bevaringsmål når denne er ferdigstilt.

1 Innledning

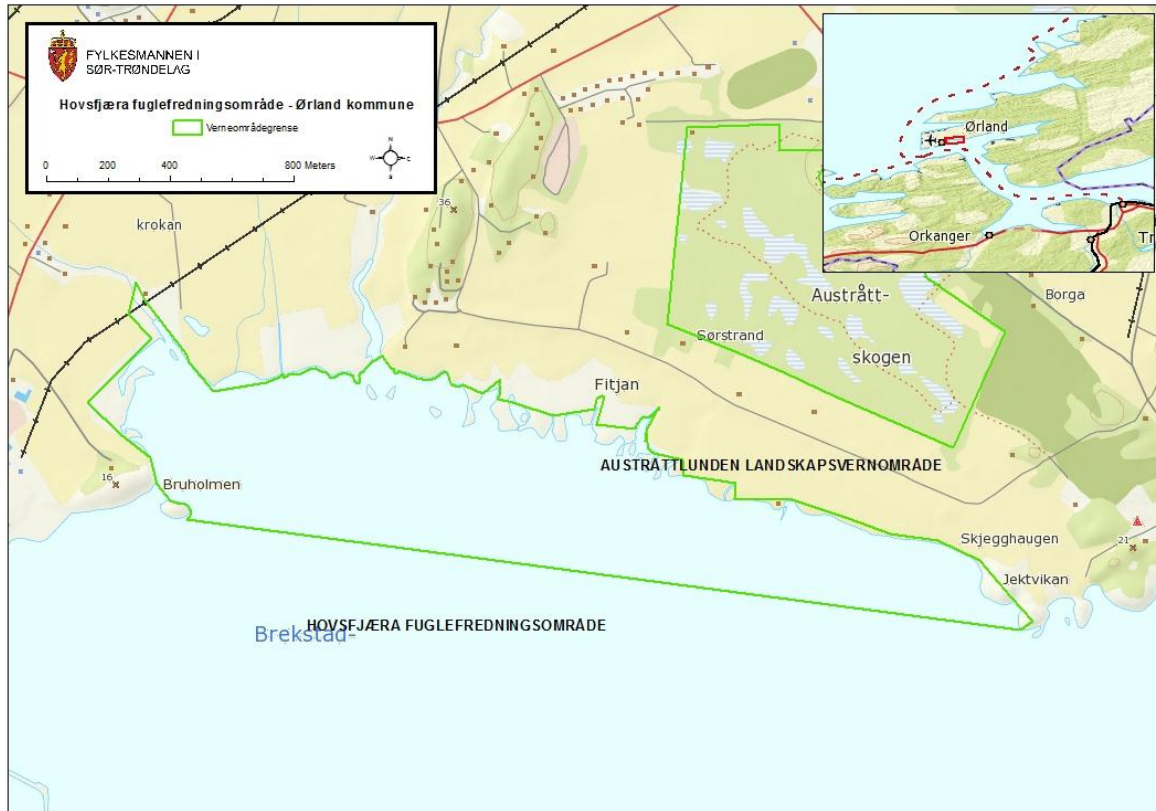
Forskrift om fredning av Hovsfjæra fuglefredningsområde i Ørland kommune, ble fastsatt ved kongelig resolusjon 23. desember 1983 i medhold av naturvernloven (lov om naturvern av 19. juni 1970 nr.63). Det ble utarbeidet et utkast til forvaltningsplan for verneområdet i 1994, samt et utkast til skjøtselsplan i 1987.

Formålet med fredningen er å bevare det rike fuglelivet og fuglenes livsmiljø i området, særlig av hensyn til vade- og andefugl.

Hovsfjæra fuglefredningsområde ligger like øst for Brekstad i Ørland kommune, Sør-Trøndelag fylke. Verneområdet omfatter både sjø- og fjæreamråder på 1230 daa, der kun 70 daa av det totale arealet er landareal. Området omfatter den ca. 4,5 km lange fjærestrekningen mellom Bruholmen og Jektvikan, samt gruntvannsarealene som ligger mellom. Flere bekker har sitt utløp i Hovsfjæra.

Vernegrensen går delvis over Bruholmen i sørvest som er et statlig sikret friluftsområde, og det er anlagt tursti fra Bruholmen og østover mot Fitjan. Man kan også besøke verneområdet ved å ta av fra kystriksvei 231 eller 232 mot Fitjan.

Brekstadfjæra og Bruholmen, som ligger sørvest for vernegrensa, er også svært viktige næringssøkområder for fugl i Hovsfjæra.

Figur 1: Kart over Hovsfjæra fuglefredningsområde (Fylkesmannen i Sør-Trøndelag 2013)

Ørland domineres av strandflatekyst med store gruntvanns- og strandområder. Verneområdet er en del av et større flatt kystlandskap med skjermede bukter, grunne sand-, grus-, leir-, og mudderbunnsflater i tidevannssonen, og gruntvannsområder utenfor. Oppdyrket mark og beiteland strekker seg stort sett ned til flomålet. I Fitjanfjæra ligger det en strandeng som blir beitet årlig av sau.

Hovsfjæra fuglefredningsområde er et av 63 Ramsarområder i Norge (pr 01.08.2014). Konvensjonen om vern av våtmarker, Ramsarkonvensjonen, trådte i kraft 21. desember 1975. Formålet med konvensjonen er å beskytte våtmarksområder generelt og særlig som leveområde for vannfugler. Betydninga av våtmarker både som leveområde for flora og fauna, og som viktig naturressurs for mange mennesker fremheves også i fortalen. Miljødirektoratet er norsk vitenskaps- og forvaltningsmyndighet for konvensjonen.

Konvensjonen har i dag tre hovedpilarer:

- å forvalte internasjonalt viktige våtmarksområder (Ramsarområder) slik at deres økologiske funksjoner ('ecological character') opprettholdes.
- å sørge for fornuftig (bærekraftig) bruk ('wise use') av våtmarker generelt i forvaltning og arealplanlegging, herunder bl.a. kartlegge og gjennomføre verneplaner for våtmarker.
- deltagelse i internasjonalt samarbeid om våtmarker – for eksempel bistandssamarbeid.

Hovsfjæra fuglefredningsområde fikk status som Ramsarområde 24.juli 1985 sammen med Grandefjæra naturreservat, Innstrandfjæra fuglefredningsområde og Kråkvågsvaet fuglefredningsområde, under betegnelsen «Ørlandet våtmarkssystem».

«Ørlandet våtmarkssystem» oppfyller følgende kriterier:

Kriterium 1: Ørlandet våtmarkssystem med de store tidevannsstrender og store arealer med grunne havområder, er kanskje det beste eksemplet i Sør-Norge med denne type marin våtmark.

Kriterium 2: Regelmessige observasjoner av oter *Lutra lutra* (VU), som trolig yngler i området. Mange nærtruede (NT) fuglearter hekker i området; vipe *Vanellus vanellus*, storspove *Numenius arquata*, hettemåke *Larus ridibundus*, lerke *Alauda arvensis*, og bergirisk *Carduelis flavirostris*. Området er også et viktig overvintringsområde for mange nasjonalt viktige fuglearter, for eksempel storlom *Gavia arctica* (VU), horndykker *Podiceps auritus* (EN), og brushane *Philomachus pugnax* (DD).

Kriterium 4: Området er svært viktig for et stort antall dykkere, ender, lappdykkere og vadere på vår- og høsttrekket. Spesielt ved sterk vestavind gir området ly for et stort antall vadere.

Kriterium 6: Horndykkeren kommer i et stort antall, 20-40 individer, til området om våren.

Norge har forpliktet seg til å sikre den økologiske funksjonen til våre 63 Ramsarområder gjennom en bærekraftig forvaltning, som bygger på beste tilgjengelige kunnskap om områdenes verdier og tålegrenser. Forvaltningsplaner skal utarbeides for samtlige områder, og kontroll og overvåking skal gjennomføres inne i områdene samt i tilgrensende influensarealer og buffersoner. Hvert tredje år rapporterer medlemslandene til Ramsarkonvensjonen om status for de utpekte Ramsarområdene. Videre er det krav om løpende rapportering ved eventuell risiko for endringer i økologisk karakter, tilstand eller status i Ramsarområdene.

Bilde 1: Hovsfjæra domineres av store fjæreområder

Foto: Ellen Arneberg

2 Naturmangfoldloven

I henhold til naturmangfoldloven § 7 skal prinsippene i naturmangfoldloven §§ 8-12 legges til grunn som retningslinjer ved utøving av offentlig myndighet, og det skal framgå av beslutningen hvordan disse prinsippene er tatt hensyn til og vektlagt i vurderingen av saken. Forvaltningsmålene i §§ 4 og 5 trekkes også inn i skjønnsutøvingen. De nevnte bestemmelser i naturmangfoldloven skal inngå som en integrert del i skjønnsutøvingen ved saksbehandling etter naturmangfoldloven.

Etter § 8 i naturmangfoldloven skal offentlige beslutninger som berører naturmangfoldet så langt det er rimelig, bygge på vitenskapelig kunnskap om arters bestandssituasjon, naturtypers utbredelse og økologiske tilstand, samt effekten av påvirkninger. Kunnskapsgrunnlaget om naturforholdene i Hovsfjæra er hentet i ulike registreringer og kartlegginger (se kapittel «Verneverdier»). Området er et svært viktig raste- og overvintringsområde for sjøfugl og våtmarksfugl, samt at flere nasjonalt trua arter og arter som er internasjonalt interessante er registrert her. Fylkesmannen har vurdert forvaltningsplanens effekt på naturverdiene. Virksomhet som pågår i områdene pr. i dag omtales i kapitlet «Retningslinjer for brukerinteresser».

Retningslinjene som er omtalt i forvaltningsplanen er satt med utgangspunkt i verneforskriften og dens rammer for hvilke aktiviteter som er tillatt og ikke, samt de «Spesielle skjønnsforutsetninger/avtaler, skjønn av 14.06.1988 for Fosen herredsrett», se vedlegg 1 og 2.

Ut fra dagens kunnskap om artene i området vil de aktivitetene som i henhold til verneforskriften kan videreføres, med en liten grad av sannsynlighet ha særlig negativ innvirkning på verneverdiene i Hovsfjæra fuglefredningsområde. Vernebestemmelsene er til hinder for at det kan gjøres vesentlige inngrep i verneområdet. Fylkesmannen vurderer det slik at forvaltningsplanen, med de retningslinjer som er foreslått, er positiv for artene og naturtypene i Hovsfjæra, jf. naturmangfoldloven §§ 4 og 5.

Etter naturmangfoldloven § 8 skal beslutninger som berører naturmangfoldet så langt det er rimelig bygge på vitenskapelig kunnskap om arters bestandssituasjon, naturtypers utbredelse og økologiske tilstand, samt effekten av påvirkninger. Det skal legges vekt på kunnskap som er basert på generasjoners erfaringer gjennom bruk av og samspill med naturen. Kunnskapsgrunnlaget som ligger til grunn for retningslinjene i forvaltningsplanen er naturfaglige undersøkelser og artsregistreringer gjort over flere år både før og etter vernetidspunktet. På denne bakgrunn mener Fylkesmannen at det foreligger nok kunnskap om effekten av retningslinjene, samt bevaringsmål og foreslåtte tiltak, slik at føre-var-prinsippet ikke får særlig vekt i denne saken, jf. naturmangfoldloven § 9.

I forbindelse med forvaltningsplanen er det utarbeidet nærmere bevaringsmål for ulike naturkvaliteter som grunnlag for overvåkning av naturtilstanden i området. Dette vil gi et styrket grunnlag for å kunne vurdere samlet belastning av ulike aktiviteter og tiltak i verneområdet, jf. naturmangfoldloven § 10.

Prinsippet i naturmangfoldloven § 11 om at kostnadene ved miljøforringelse skal bæres av tiltakshaver får ikke særlig betydning i denne saken ettersom vernet legger vesentlige begrensninger på hvilke tiltak som kan gjøres i området, og at de godkjente tiltakene ikke vil ha vesentlig negativ effekt på naturtyper, arter eller økosystem.

Prinsippene i § 12 er vurdert til å være relevant. Prinsippet om beste tilgjengelige teknikker og driftsmetoder blir vurdert som aktuelt bl.a. i sammenheng med skjøtselstiltak. Prinsippet om beste lokalisering blir vurdert som relevant i sammenheng med bl.a. behandling av søknader om dispensasjoner, både når det gjelder spørsmål om dispensasjonen kan gis og eventuelt hvilke vilkår som må settes. Forvaltningsplanen legger opp til skjøtselstiltak som er vurdert å være best mulig tilpasset naturkvalitetene man ønsker å ta vare på. Gjennom den overvåkingen av naturtilstanden som planen legger opp til, vil en få et godt grunnlag for å evaluere gjennomførte skjøtselstiltak og eventuelt foreta korrigeringer både når det gjelder teknikker/metoder og lokalisering.

3 Historikk

3.1 Verneprosess

Hovsfjæra fuglefredningsområde var et av 20 områder som ble vurdert i «Utkast til verneplan for våtmarksområder i Sør-Trøndelag» av 1979. Arbeidet med planen startet opp i januar 1978, og var et ledd i daværende Miljøverndepartementets serie av verneplaner for ulike naturtyper. Verneplanene ble utarbeidet fylkesvis og i regi av Fylkesmannen.

Hovsfjæra ble så vernet som fuglefredningsområde 23. desember 1983 sammen med 3 andre våtmarksområder i Ørland: Grandefjæra naturreservat, Innstrandfjæra- og Kråkvågsvaet fuglefredningsområde.

3.2 Brukshistorie

Verneområdet ligger i et område som har vært brukt til jordbruksområde i svært lang tid. Med sin sentrale beliggenhet har Ørlandet vært et knutepunkt for samferdsel og handel for hele regionen. Det finnes spor fra vikingtida i området, og i tilknytning til verneområdet er det gravhauger ved Fitjan. En av gravhaugene berører verneområdet direkte.

Som i andre kystkommuner, var kombinasjonsbruk med jordbruk og fiske vanlig i området, og det har vært båtutsett fra Bruholmen. Ettersom fisket ble dårligere rundt århundreskiftet ble det satset mer på nydyrking i 1930-årene. På grunn av den lange og pågående jordbruksaktiviteten er det bl. a. tydelige spor etter mennesker i form av dreneringsgrøfter og beitemark.

Tradisjonelt har sjøen med tidevannsområdet vært brukt i tilknytning til bosetningen langs kysten. I verneområdet har det tidligere vært høsting av tang, uttak av sand, skjellsand, grus og til henleggelse av avfall av ulik karakter.

4 Dagens status

4.1 Kunnskapsstatus

Det er utarbeidet flere rapporter om naturverdier i dette verneområdet og tilliggende verneområder i Ørland våtmarkssystem (se kilder i kap.7). Fylkesmannen mener at vegetasjonen i Hovsfjæra er godt kartlagt. Det ble gjort kartlegginger av Miljøfaglig Utredning v/Bjørn Harald Larsen i 2007, 2008 og 2009. Kartleggingen ble da utført etter DN-håndbok 13. Fylkesmannen mener også det er tilfredsstillende datagrunnlag om kulturpåvirkning og trusler for reservatet, mye av dette er samlet gjennom rapporter utarbeidet av Fylkesmannen i Sør-Trøndelag.

Verdien området har for fugl er også vel dokumentert gjennom gamle og pågående fugleobservasjoner gjort av private og ornitologiske foreninger, delvis tilgjengeliggjort av Artsdatabankens nettportal «Artsobservasjoner». I tillegg er det på oppdrag av Fylkesmannen i Sør-Trøndelag, gjennomført oppdrag av profesjonelle i forhold til kartlegging av fugler, trusler m.v. Samlet mener Fylkesmannen i Sør-Trøndelag at det er god kunnskapsstatus for dette verneområdet.

For å se eventuelle fremtidige påvirkninger på fuglepopulasjonen i dette området, vurderer Fylkesmannen også at det er behov for å gjennomføre mer systematisk overvåkning. Dette bør skje i samarbeid med relevante aktører og vurderes opp mot ressursituasjonen/behov for andre tiltak i verneområdene.

4.2 Verneverdier

4.2.1 Artsmangfold

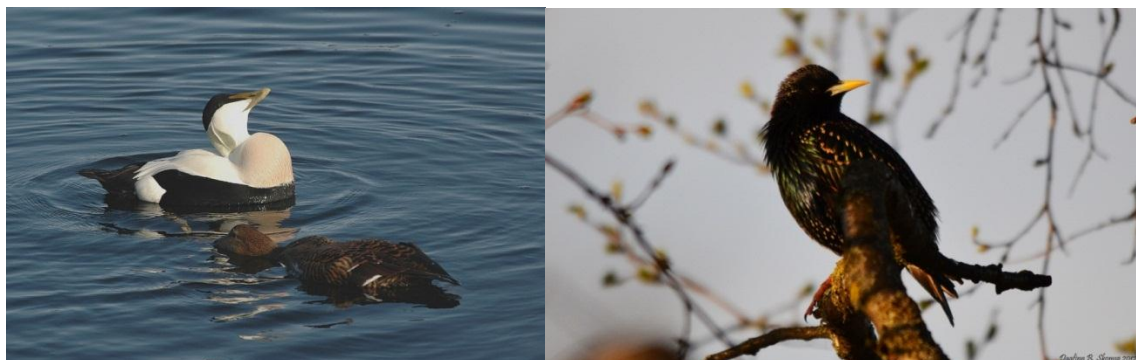
Fugl

De næringsrike bløtbunnsområdene i Ørland er viktig for vadefugler. Mange arter er observert med uvanlige store antall for enkeltarter i hvert av fjæreamrådene (se vedlegg 3).

Ved vestlige og nordlige vinder er Hovsfjæra sammen med nabofjæra Brekstadfjæra, et av de mest avskjermede områdene av Ørlandets våtmarkssystem. Dette gjør lokaliteten spesielt viktig for vannfugl vinterstid, og mange arter overvintrer her.

De store fjæreamrådene med nærliggende kulturlandskap er også svært viktig i trekkperiodene, og betydelige antall fugl kan slå seg ned og raste. Spesielt vadere opptre i høye antall på høsttrekket, og lappdykkere og dykkender benytter reservatet og tilliggende områder om våren. Under trekket raster vadefuglene spredt i hele fjæra, men med tyngde i området fra mudderflatene utenfor utløpet av Biskopbekken til områdene rundt utløpet av Balsneselva. Hovsfjæra er også et rikt område for

andefugl, og mange arter kan enkelte år opptre i store antall. Fjæreamrådene benyttes i tillegg som viktig hvileplass for arter som ellers beiter på spillkorn og oppholder seg i jordbrukslandskapet.

Bilde 2: Til venstre: kurtiserende ærfugl, Foto: Aage Tørris Ekker. Til høyre: Stær, Foto: Dagfinn Breivik Skomsø.

Blant trekkfuglene finnes arktiske vadefugl som tundralo, sandløper, polarsnipe og tundrasnipe, og de to sistnevnte kan forekomme i stort antall. De mest tallrike vadefuglartene er vipe, heilo, brushane, sandlo, steinvender, rødstilk, fjæreplytt, dvergsnipe, myrsnipe og tjeld. Vipa, heiloen og brushanen bruker fjæreamrådene i hovedsak som hvileplass, mens de beiter i jordbrukslandskapet.

Strandenga i Fitjan benyttes som hekkeplass av en rekke småfugl og ender.

Bilde 3: Til venstre: Vipe. Til høyre: Brushaner - hunner

Foto: Dagfinn Breivik Skomsø

Flora

Ørlandet har en utpreget oseanisk flora, med mange vestlige og fuktighetskrevende. Typiske arter man kan finne her er irsk myrklegg og purpurmarihånd. Se vedlegg 3 for funn av rødlistede, sjeldne eller særpregete arter i verneområdet.

Bilde 4: (venstre) Purpurmarihånd (Høyre) Trehumle på en blåknapp Foto: Brit Agnes Buvarp

En særpreget art i området er tindved, som er en pionerart på grusører, elveos, sanddyner, strandberg og strandenger. Tyngdepunktet for tindved er i Trondheimsfjorden og forekomstene på Ørland skiller seg fra dem lenger inn i fjorden ved å være lokalisert til landhevningss-strandenger og ikke elvedeltaer/elveører. Hovedforekomstene i verneområdet finnes i Fitjanfjæra (Vedlegg 3).

Andre arter

Pattedyr som har blitt observert i verneområdet er steinkobbe, rødrev, rådyr og oter, mens havert er sjelden. Av mindre pattedyr finnes pinnsvin, vanlig- og dvergspissmus, hare, vånd, markmus, husmus og røyskatt. Ifølge den gamle forvaltningsplanen fra 1994 er det også observert frosk og firfirsle.

Bilde 5: Steinkobbe Foto: Dagfinn Breivik Skomsø

Mudderbunnen og de grunne havpartiene utenfor har store mengder med bentiske dyr, som er en god kilde for næring til store mengder dykkender og vadere.

4.2.2 Naturtyper

Kyst, havstrand og kulturlandskap

Hovsfjæra karakteriseres av varmekjære, vestlige vegetasjonstyper.

Fuglefredningsområdet er karakteristisk for de vanligste naturtypene i Ørland kommune med kyst, havstrand og kulturlandskap. Området har mange salttolerante vegetasjonssamfunn både innenfor og til dels utenfor verneområdet, inkludert myr- og sumpområder påvirket av saltvann og brakkvannsområder ved bekkeutløpene. Havstrandlokalitetene på Ørland er gjennomgående klassifisert som "Flere typer kyst/havstrand" og inkluderer en mosaikk av naturtyper.

Verneområdet er for det meste fjæreområde. Rett utenfor verneområdet, er landskapet flatt og i dag for det meste preget av landbruk. Tidligere myr- og sumpområder, rett utenfor verneområdet, er drenert og tatt i bruk som jordbruksareal. Mange steder strekker dyrka- eller beitemark seg helt ned til flomålet, og kun mindre områder av opprinnelige naturtyper er igjen ned mot stranda i verneområdet.

Det er registrert tre lokaliteter i Hovsfjæra med spesielt verdifulle naturtyper. Alle ligger delvis innenfor verneområdet; en strandeng/strandsump i Fitjanfjæra som ble vurdert til å ha verdien svært viktig (A) og to rike strandberg på Litle Bruholmen og Jektvikan vest som ble vurdert som viktige (B) (Vedlegg 3).

Bilde 6: Fitjanfjæra med strandeng/strandsump

Foto: Ellen Arneberg

Marint

Hovsfjæra inneholder bløtbunnsområder i strandsonen med mudder, fin-, leirholdig eller grovere sand som ofte tørregges ved lavvann. Slike finnes over hele landet, men større områder som de på Ørland er sjeldne. Hovsfjæra fuglefredningsområde har store og rike gruntvannsområder med mange bløtdyr, ålegrasenger, og er et viktig næringsområde for sjøfugl og vadere på linje med de andre verneområdene på Ørland.

Vanlige forekommende arter for bløtbunn finnes i verneområdet, men det er ikke kjent at det er sjeldne/truete arter. Det kan imidlertid ikke utelukkes, siden det ikke har vært foretatt detaljert kartlegging.

Det finnes områder med ålegress i tidevannssonen. Ålegrasenger er en viktig naturtype for økosystemet i grunne sjøområder og inneholder flere spesialiserte arter og samfunn.

4.3 Bruk av området

Verneområdet berører en rekke private grunneiere med tilgrensende landbrukseiendommer, hvor det drives aktivt landbruk. Strandenga i Fitjanfjæra blir brukt som beiteområde for sau. Ellers blir området stort sett brukt som friluftsområde. Hovsfjæra ligger nært Brekstad sentrum og blir dermed lett tilgjengelig for lokalbefolkningen. I tillegg blir området også mye brukt av ornitologer som vil oppleve mangfoldet av fugl. I 2012 ble det oppført et fugletårn rett utenfor vernegrensen i tilknytning til Ørland våtmarkssenter.

4.4 Tiltak og skjøtsel

Strandenga i Fitjanfjæra blir i dag beitet med sau som holder vegetasjonen nede. Dette fremmer verneformålet, siden viktige hekkeområder holdes åpne.

5 Trusler mot verneverdiene

Innenfor vernegrensene

I fjæresonen i Hovsfjæra er det ikke vesentlige inngrep utenom visse kanaliserings- og forbygningsarbeider ved Balsneselva/Biskopbekken. I 1986 ble det etter dispensasjon gravd en stor dreneringsgrøft utover i fjæra i forlengelsen av Biskopbekken, og ut til høyde med spissen av Bruholmen.

Pr. 2014 er det ingen aktiviteter innenfor vernegrensen som skaper noen stor trussel for verneverdiene i Hovsfjæra. Noe av strandenga i Fitjanfjæra er under gjengroing noe som kan føre til redusert hekkplass for noen fuglearter. Strandberget i Jektvikan har tidligere blitt beitet, men preges nå av gjengroing. Særlig i de flatere partiene mot dyrkamarka. Det er lite tråkkslitasje i dette området.

Ferdsel kan være forstyrrende i sårbare perioder for fugl. Ut fra observasjoner fra en enkelt grunneier har ferdselen langs stien ført til at enkelte arter har forsvunnet fra området. Ut fra fugleobservasjoner gjort av fagfolk i Hovsfjæra er det vanskelig å si om det har blitt tydelig nedgang i fuglepopulasjon eller artssammensetning i verneområdet. Det må da gjennomføres en grundig overvåkning av området for å sjekke om det stemmer.

Mink er en fremmed art som har blitt observert inne i verneområdet. Verneforskriften er ikke til hinder for uttak av mink i samsvar med viltlovens bestemmelser og forskrifter. Mink gjør skade på bakkehekkende fugl, men det er usikkert hvor stor minkbestanden er og hvor stort skadeomfanget er i verneområdet. Dette kan kartlegges med prøvefangst. Tiltak kan gjennomføres hvis mink viser seg å være et omfattende problem.

Tindved kan som pionerart skygge ut den sjeldne purpurmarihånd på arealer som tidligere har blitt grøftet, og hvor mineraljorda har blitt blottlagt og jordsmonnet blitt tørrere. Dette både innenfor og rett utenfor vernegrensen. Tynning av tindvedkratt kan være nødvendig i enkelte år for å hindre gjengroing av hekkplasser for fugl og viktige habitater for purpurmarihånd.

Fremmede arter er ofte konkurransesterke arter, og kan være en trussel for lokale arter.

Utenfor vernegrensene

Avrenning fra tilgrensende jordbruk til bekkene som renner ut i Hovsfjæra, kan gi forurensning som forandrer artssammensetningen i bløtbunnsområdene, noe som igjen kan ha en indirekte effekt på fugler som er på næringssøk i fjæresonen. Flere dreneringsrør fra tilgrensende jordbruksarealer kommer fortsatt ut i fjæra og urensset kloakk går fremdeles ut i verneområdet ved Biskopbekken og Vikaveita. Landbruksmyndighetene gjennomførte i 1990/91 en større undersøkelse av punktutslipp/avsig fra husdyrbruk til omgivelsene. Denne dannet grunnlag for en plan for å begrense utslippene fra landbruket. Ørland kommune har en kloakkrammeplan fra 1995, med mål om å få hevet standarden på avløpene, og derved få minimalisert utslippene ved gjennomføring av konkrete tiltak (Fylkesmannen i Sør-Trøndelag 2000). Gjennomføringen av dette går fortløpende.

I samarbeid med kommunen og grunneiere er det anlagt sti langs fjæra fra Brekstad til Hovsfjæra, med bruer over Balsneselva og Leirbekken. Brua over Balsneselva går i vernegrensa og brua over Leirbekken ligger 150 m inne i verneområdet. Mye ferdsel på denne stien kan være forstyrrende på fugl i sårbare perioder, som f.eks. hekketid.

Rett på utsiden av Ørland går hovedleia med skipstrafikk, og det er store oljeutvinningsaktiviteten utenfor Midt-Norge kysten. Oljeutslipp og oljeforurensning kan bli et aktuelt akutt problem. Ved oljeutslipp vil området med sin nærhet til storhavet og store gruntvannsareal være veldig sårbart selv om området ligger på innsiden av Ørland, spesielt dersom vinden fører utslippene inn fra sørvest. Det kommer også drivende inn en god del avfall inn til området.

Invaderende planter som står på den nasjonale svartelista er uønskede i verneområdene og kan fortrenge stedegen vegetasjon, og trives ofte på områder der det er liten konkurranse. Svartelista arter er foreløpig ikke noe stort problem i verneområdet, ettersom mye av landarealet holdes nede av beiting. Det vil være en større trussel i områder som ikke holdes i hevd. Ørland kommune har benyttet seg av flere fremmede arter i leplantingsprosjekt på 70-, 80-, og 90- tallet, bl.a. sitkagran, buskfuru, lerk, platanlønn, svenskasal og rynkerose. Like utenfor verneområdet på Bruholmen er det en del sitkagran, platanlønn og rynkerose.

Andre arter på svartelista som finnes på Ørland og som kan spre seg til verneområdene er kjempeslirekne, kjempespringfrø, klustersvineblom, parkslirekne, svarthyll, tunbalderbrå, vinterkarse og kjempebjørnekjeks/tromsøpalme (artsdatabanken.no). Ettersom det er vanskelige arter å fjerne etter etablering, er det viktig å følge med på utviklingen og gjøre tiltak så tidlig som mulig.

Den største potensielle trusselen mot verneverdiene er den nye kampflybasen som planlegges i Ørland. Dette vil skape mer støy og flytrafikk i området rundt Hovsfjæra. Det er usikkert hvordan dette vil påvirke verneverdiene i fuglefredningsområdet.

6 Forvaltning av Hovsfjæra fuglefredningsområde

Forvaltningsplanen er et praktisk hjelpemiddel for å opprettholde og fremme verneformålet. Den skal samtidig sikre en forutsigbar og enhetlig forvaltning av verneområdet ved å gi konkrete retningslinjer om bruk, skjøtsel, informasjon og eventuell tilrettelegging. En forvaltningsplan er ikke et juridisk bindende dokument, men gir retningslinjer for forvaltningen av området i henhold til verneforskriften. Verneforskriften bestemmer hva som er lov og ikke tillatt i verneområdet, se

vedlegg 1. Forvaltningen av verneområdet skal skje med et langsiktig perspektiv. Dette stiller krav til langsiktig tenkning både hos de daglige brukerne og Fylkesmannen.

Forskriften om vern av Hovsfjæra fuglefredningsområde er hjemlet i naturvernloven. Den 1.juli 2009 trådte naturmangfoldloven (nml) i kraft og naturvernloven ble opphevet. Selv om naturvernloven er opphevet, gjelder verneforskriften vedtatt i medhold av den inntil kongen bestemmer noe annet, jf. naturmangfoldloven § 77 første punktum.

Dersom det søkes om dispensasjon etter den generelle dispensasjonsbestemmelsen i verneforskriftens kap. VIII, skal søknaden vurderes etter naturmangfoldlovens dispensasjonsbestemmelse i nml § 48. Verneforskriftens generelle dispensasjonsbestemmelse er satt ut av kraft, jf. nml § 77, annet punktum.

Naturmangfoldloven § 48 inneholder den generelle unntaksparagrafen. Det går her frem at det kan gis dispensasjon fra et vernevedtak dersom det ikke strider mot vernevedtakets formål, og ikke kan påvirke verneverdiene nevneverdig. Begge vilkårene må være oppfylt for at dispensasjonen kan gis. Miljødirektoratet har utarbeidet et rundskriv som omhandler forvaltningen av verneforskrifter, her sier de følgende om dispensasjonsadgangen: «Bestemmelsen er en kan-bestemmelse, som innebærer at *det skal foretas en konkret vurdering av om det skal gis en dispensasjon når vilkårene er oppfylt*». I avveiningen av om dispensasjonen skal gis må det foretas en skjønnsmessig vurdering. Blant annet vil omfanget, miljøvirkningen og nødvendigheten av de tiltak som det søkes dispensasjon for, ha betydning. Også de hensyn som positivt taler for de omsøkte tiltak, og om det vil stride mot verneverdiene om tilsvarende dispensasjonssøknader blir innvilget i fremtiden, inngår i vurderingen».

Dispensasjonsbestemmelsen er i utgangspunktet ment for uforutsette tilfeller eller spesielle/særlige tilfelle som ikke ble vurdert ved opprettelsen av verneområdet, i første rekke bagatellmessige inngrep eller forbigående forstyrrelser.

Kapittel II i naturmangfoldloven inneholder alminnelige bestemmelser om bærekraftig bruk. Dette inkluderer forvaltningsmål for naturtyper, økosystemer og arter som også gjelder innenfor fuglefredningsområdet. I tillegg fremgår det av nml § 7 at ved utøving av offentlig myndighet skal prinsippene i nml § 8 – 12 legges til grunn som retningslinjer. Det stilles krav til at vurderingen skal fremgå av beslutningen. Dette har betydning ved behandling av søknader om dispensasjon fra verneforskriften.

6.1 Bevaringsmål, planlagte tiltak og skjøtsel

Hovedmålet med forvaltningen av Hovsfjæra fuglefredningsområde er *å opprettholde verneformålet, som er å bevare det rike fuglelivet og fuglenes livsmiljø i området, særlig av hensyn til vade- og andefugl.*

I dette kapittelet blir bevaringsmål for verneverdiene i Hovsfjæra fuglefredningsområde beskrevet, med forslag til aktuelle tiltak og skjøtsel. Nærmere beskrivelse av bevaringsmål for Hovsfjæra ligger som vedlegg 4, og begrepsforklaring i vedlegg 6. Aktuelle tiltak i Hovsfjæra fuglefredningsområde ligger som vedlegg 5.

Bevaringsmål for arts mangfold og naturtyper

Aktuelle trusler i Hovsfjæra fuglefredningsområde er forstyrrelse, gjengroing av hekkeområder og forurensning.

Et av de viktigste hekkeområdene er strandenga i Fitjanfjæra, og det er satt følgende mål: «Fitjanfjæra skal ikke preges av gjengroing». Dette skal oppnås ved at tilstandsvariabelen gjengroing skal vise «god tilstand», som måles ved hjelp av strukturert befarings, gjennomført av SNO. God tilstand skal oppnås ved hjelp av beiting. Se vedlegg 4 og 5.

Bevaringsmål for bløtbunnsområdene i fuglefredningsområdet: «Det skal ikke være betydelig effekter av eutrofiering på bløtbunnsområdene». Tilstandsvariabelen eutrofieringsgrad skal vise «Svært god – ubetydelig eutrofieringseffekt». Dette skal måles ved hjelp av strukturert befarings, gjennomført av SNO. Svært god tilstand skal oppnås ved blant annet å hindre etablering av nye grøfter ut i verneområdet som kan føre til økt tilsig av næringsstoffer fra omliggende landbruk. I tillegg skal det gjennomføres årlige befarings for å sørge for å fjerne søppel fra verneområdet.

6.2 Retningslinjer for brukerinteresser

Verneforskriften er gjengitt i sin helhet i vedlegg 1. I vernebestemmelsene fremgår det hvilke aktiviteter og tiltak som er tillatt og hva som krever dispensasjon. Den generelle dispensasjonsbestemmelsen i kap. VIII er erstattet av naturmangfoldloven § 48.

De spesielle skjønnsforutsetningene/avtaler som ble vedtatt i Fosen herredsrett 14.06.1988 ligger som vedlegg 2.

Det oppfordres til å ta kontakt med forvaltningsmyndigheten om lovverket er uklart.

Bilde 7: Forenklet informasjonsskilt ved vernegrensen Foto: Fylkesmannen i Sør-Trøndelag

Landbruk, jakt og fiske

Fjæra med tilgrensede landareal har i forbindelse med jordbruksaktivitet vært benyttet til beiting, deponering av åkerstein, uttak av sand og grus til husbruk og tangskjæring. Det er per i dag ingen store interessekonflikter mellom verneinteressene og landbruket. Det går dyr på beite flere steder i verneområdet. Eventuelle endringer i landbruksareal eller omlegging av drift innenfor fuglefredningsområdet skal skje i samråd med forvaltningsmyndighet. Verneforskriften sier at grunneierne kan fortsette med beite og fiske innenfor vernegrensen i det omfang dette skjedde før vernevedtaket. Egg- og dunsanking er derimot ikke tillatt.

Innenfor vernegrensen finnes det flere grøfter som drenerer tilgrensede jordbruksarealer. I følge verneforskriften er det tillatt å vedlikeholde disse grøftene. Det er derimot ikke tillatt å etablere nye grøfter uten tillatelse fra Fylkesmannen i Sør-Trøndelag. Det samme gjelder oppsett av nye utmarksgjerder.

Det er tillatt å bruke naturgjødsel og kunstgjødsel i næringssammenheng i verneområdet.

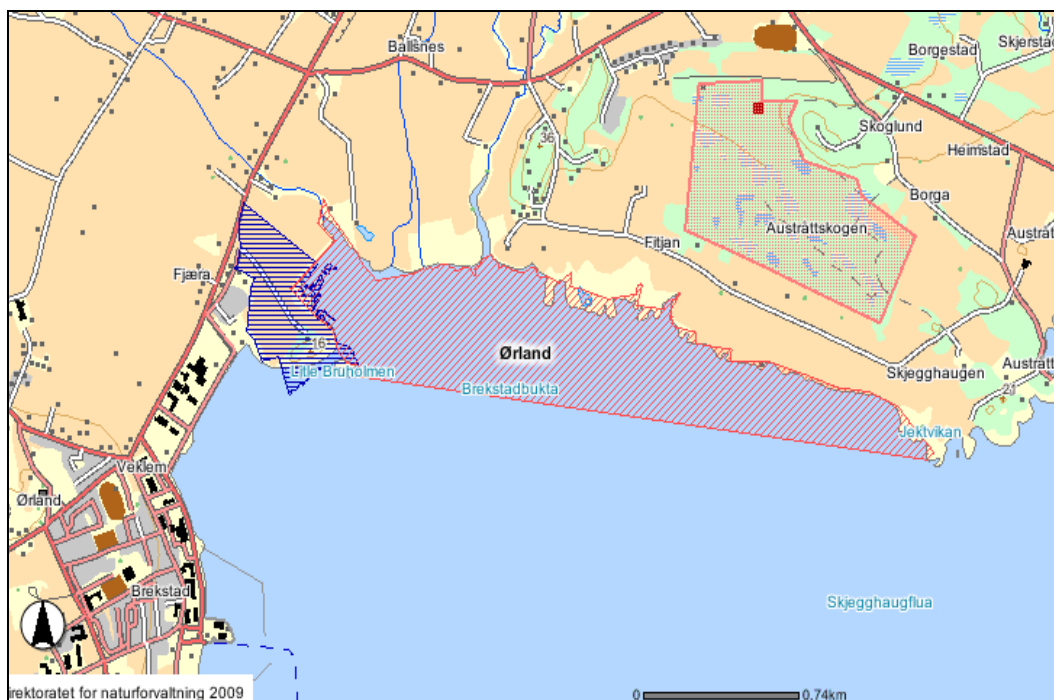
Jakt og unøddig forstyrrelse av fugl er ikke tillatt i verneområdet. Det foregår gåse- og andejakt helt inn til området. Spesielt ved flo sjø blir området som er tilgjengelig for fugl begrenset til en smal stripe strandeng, og det meste av fugl inne i verneområdet skremmes opp ved skudd. Selv om jakt inntil verneområdet er tillatt, henstiller derfor Fylkesmannen om at det tas hensyn til fugl innenfor verneområdet.

Uttak av kalkalgesand og tangskjæring er ikke lenger aktuelt og har i praksis opphørt på hele Ørland. Kommersiell uttak av korallsand og kalkalgesand er ikke tillatt etter verneforskriften. Kalkalgesand er et habitat som ofte har en rik bløtbunnsfauna, fungerer som gyte- og oppvekstområder for flere fiskearter og som parringsplasser og ved skallskifte for større krepsdyr. Tangskjæring foregår for det meste på dypere vann og er ikke en direkte trussel for plantelivet på land og i gruntvannssonen. Det kan imidlertid ha en direkte konsekvens for næringstilgangen til fuglene, siden tangvollene som driver i land og ligger ovenfor fjæra er tilholdssted for fisk, fiskeyngel og en rekke virvelløse dyr. Høsting forstyrrer vanligvis ikke hekkende fugler, men mindre tang i fjæresonen gir mindre skjul for andunger, samt gir mindre tilgang på mat.

Deponering av annet enn åkerstein er ikke tillatt i verneområdet. Tipping av stein fra åkrene er i utgangspunktet ikke tillatt, men i de spesielle skjønnsforutsetningene er det gitt en åpning for grunneiere å få utpekt minst en plass på sin eiendom for tipping. Eventuell åkerstein skal transporteres og tippes før 1.april. Fylkesmannen oppfordrer grunneiere til å ta kontakt med Fylkesmannen og Statens naturoppsyn for å finne aktuelle steder for tipping av åkerstein i Hovsfjæra.

Friluftsliv, undervisning, formidling og forskning

Fuglefredningsområdet ligger nær Brekstad sentrum, videre grenser det til det statlig sikrede friluftsområdet Bruholmen og det ligger nært Austråttlunden landskapsvernområdet i nordøst (Figur 2). Det er anlagt tursti rundt Bruholmen og østover langs verneområdets vestlige del med bro over Biskopbekken og Balsneselva. Bruholmen friluftsområde brukes til fuglekikking mot Hovsfjæra, samt til bading og strandbaserte aktiviteter, og turer til fots ved sjøen. Østlige deler av verneområdet brukes mest i sommerhalvåret til bading, grilling og fiske. I tillegg er det en god del sykling og ridning i området. Fylkesmannen henstiller om at all ferdsel skjer på en skånsom måte der turgåere tar hensyn til fuglelivet, spesielt i hekketiden. All ferdsel bør skje på det etablerte stinettet.

Figur 2 Bruholmen friluftsområde (blå skravur) ligger like ved Hovsfjæra fuglefredningsområde (rød skravur) og er tilrettelagt med parkering, toalett, rasteplasser, stupebrett/badetrapp og tursti på 600-700 m tilrettelagt for funksjonshemmede.

Verneforskriften går foran friluftsløven og allemannsretten, og kan dermed begrense rettigheter etter annet lovverk. Etablering av nye stier krever dispensasjon fra forskriften, og må vurderes i henhold til verneformålet.

I 2012 ble Ørlandet våtmarkssenter opprettet. Senteret skal informere om naturkvalitetene i Hovsfjæra og de andre Ramsarområdene i Sør-Trøndelag. Det ble blant annet oppført et fugletårn/friluftsamfi like utenfor vernegrensen i 2012 (bilde 8). Senteret består av en permanent utstilling og opplevelsessenter i tilknytning til Ørland Kultursenter, samt flere naturscener rundt i kommunen.

Ørlandet våtmarkssenter driver blant annet med naturveiledning og guiding i Hovsfjæra og de andre våtmarkene på Ørland. Senteret driver også med undervisning rettet mot barnehager, skoler og videregående skoler.

Bilde 8: Under åpningen av Hovsfjæra fugletårn i 2012

Foto: Ellen Arneberg

Bilde 9: Hovsfjæra sett fra fugletårnet

Foto: Ellen Arneberg

For vitenskapelige undersøkelser som strider mot verneforskriftens bestemmelser, må det søkes dispensasjon etter naturmangfoldloven § 48.

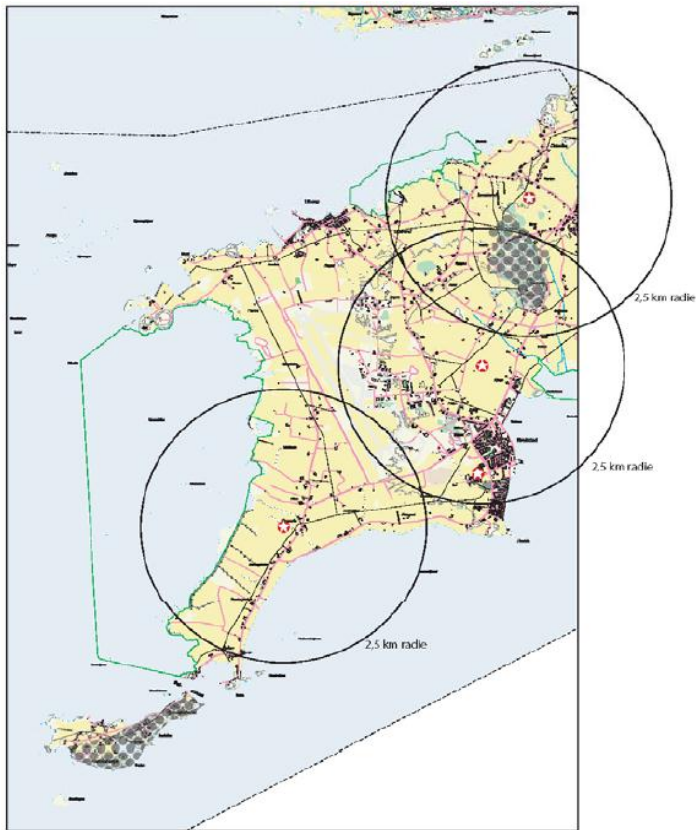
Bygninger og tekniske inngrep

Tekniske inngrep som kan være en trussel mot verneverdiene i Hovsfjæra er forbudt. Dette kan for eksempel være uttak av store masser som kan begrense næringstilgangen for fugl og/eller være forstyrrende for hekkende fugl i området. Generelt er all tekniske inngrep som kan være forstyrrende for fugl eller ødelegge hekke- og næringssøksområder forbudt.

På grunn av stort press på arealer og nedbygging av våtmarksområder generelt, øker den økologiske verdien av de gjenværende våtmarkslokalitetene, noe som krever en restriktiv holdning til dispensasjonssøknader om bygninger og tekniske inngrep.

Det er tre vindkraftverk på Ørland med til sammen fem vindmøller. To av vindmøllene ligger nært Hovsfjæra fuglefredningsområde (Figur 3). Forvaltningsmyndigheten forholder seg til Bergan & Krikströms (2005) kriterier i forhold til fauna og verneområder ved evt. nyetablering av småskala

vindkraftverk som kan påvirke verneverdiene i Hovsfjæra. Det anbefales i rapporten av Bergan & Krikström at det ikke etableres vindkraftverk nærmere enn en km fra verneområder. Selv om vindmøllene ligger utenfor vernegrensene, skal hensynet til verneverdiene etter naturmangfoldloven § 49 tillegges vekt ved avgjørelsen av om det skal gis konsesjon til nye vindkraftverk.

Figur 3 Lokalisering av de tre vindkraftanleggene på Ørland (merket med røde stjerner) i forhold til verneområdene Grandefjæra, Hovsfjæra og Innstrandfjæra. Sirklene markerer en radius på 2,5 km fra vindmøllene (Bergan & Krikström 2005).

Motorisert ferdsel

Verneforskriften regulerer ikke motorferdsel. Motorferdsel i området reguleres dermed kun av reglene i lov om motorferdsel i utmark og vassdrag (motorferdselloven) og tilhørende forskrifter. Etter motorferdselloven § 3 er motorferdsel i utgangspunktet forbudt i utmark. Etter lovens § 4 er imidlertid kjøring tillatt for enkelte formål, blant annet for nødvendig person- og godstransport i jordbruksnæring. Engslått og kulturbeite regnes som utmark og lovlig kjøring her skal skje hensynsfullt for å unngå skade og ulempe for naturmiljø og mennesker (jf. lov om motorferdsel i utmark og vassdrag § 8).

Ørland kampflybase

Ørland flystasjon ligger nært Hovsfjæra, og pr 2013 gjennomføres det militær virksomhet både av operativ og ikke-operativ art. Aktiviteten frem til nå har påvirket området spesielt i form av støy, men det har ikke vært til større skade for fuglelivet. I 2012 ble det bestemt at Ørland blir hovedbase for kampfly i Norge. Ørland vil være den eneste basen med F-35, og i tillegg være eneste base med NATO overvåkningsfly samt internasjonalt treningssenter og base for 330 skvadronen.

Grunnet dårlig kunnskapsgrunnlag på om økt flystøy vil påvirke verneverdiene i Hovsfjæra er det behov for et overvåkningsprogram for å tette dette kunnskapshullet. Slike undersøkelser må komme i gang raskt. I tillegg må det også vurderes avbøtende tiltak og sikring av kompensasjonsareal. Grandefjæra naturreservat vil helt klart være det verneområdet som blir mest påvirket av økt flyaktivitet i områder da det ligger innenfor de foreslåtte utflygningsmønstrene. Men Hovsfjæra, sammen med verneområdene Innstrandfjæra og Kråkvågsvaet, vil også bli påvirket da mange av de samme fuglene som benytter Grandefjæra også oppholder seg i de andre 3 verneområdene. Det er stor usikkerhet om fuglene bare vil forflytte seg fra Grandefjæra til et av de andre områdene, eller om de vil forsvinne helt fra Ørland våtmarkssystem.

Med bakgrunn i dagens kunnskap anbefaler Fylkesmannen om at følgende skadebegrensningstiltak konkretiseres før basen tas i bruk (in situ skadebegrensning):

- Øvelsestider og flytider knyttes opp til tider på dagen og året da en av erfaring vet at det er lite fugl i våtmarksområdene.
- Fugl/fly kollisjoner: jobbe frem til gode løsninger for å begrense kollisjoner mellom fugl og fly der avliving og skremming er siste utvei.
- Foring av fugl vekk fra flybasen. Kornproduksjonen rundt baseområdet og tilliggende jordbruksareal bør unngås, da kornåkre er attraktive matområder for fugl store deler av året.

6.3 Oppsyn og administrasjon

Statens Naturoppsyn (SNO) har ansvaret for oppsynet av Hovsfjæra fuglefredningsområde. Det vil i fremtiden være viktig med tilstedeværelse av oppsyn i verneområdet. SNO vil være den som står for nødvendig registrering av aktivitet og overvåkning av flora og fauna.

Det er viktig å peke på at det er et klart skille mellom forvaltningsmyndigheten og naturoppsynet i verneområdene. Forvaltningsmyndigheten er de som gir eventuelle dispensasjoner eller avslag, mens oppsynet utfører oppdrag på vegne av forvaltningsmyndigheten enten det er i form av kontroll, informasjon, skjøtsel, kartlegging eller registrering.

Forvaltningsmyndigheten vil gjennomgå bevaringsmålene som er satt for verneområdet og gi en vurdering av tilstand. Forvaltningsmyndigheten (Fylkesmannen) kan fremme behov for oppsyn, skjøtsel- og tilretteleggingsarbeid og overvåkning/registreringer i verneområdet. Behovene skal helst være knyttet opp til den til enhver tid gjeldende tiltakstabellen, se vedlegg 5.

Skjøtsel

Forvaltningsmyndigheten har etter § 47 i naturmangfoldloven anledning til å foreta skjøtsel for å opprettholde eller oppnå naturtilstanden som er formålet med vernet. Forvaltningsmyndigheten skal hvis mulig inngå avtale med grunneier/rettighetshaver om nødvendig skjøtsel. Med dette menes at grunneier må være villig til selv å gjennomføre skjøtselstiltak og inneha kompetanse til å utføre det. Forvaltningsmyndighetene kan altså ikke pålegge grunneier å foreta skjøtselstiltak selv, men kan inngå avtale med andre om å utføre skjøtselstiltaket hvis grunneier selv ikke ønsker, har mulighet eller kompetanse til å utføre det.

Grunneier skal så vidt mulig varsles når skjøtselstiltak iverksettes (se naturmangfoldloven § 47 tredje ledd).

Utgifter til skjøtsel dekkes av forvaltningsmyndigheten når dette er avtalt på forhånd. Midler til skjøtsel i verneområder legges inn i miljøforvaltningens årlige budsjetter, og må meldes inn til forvaltningsmyndigheten innen 15. november året i forveien.

De eventuelle økonomiske fordelene som følger av skjøtselstiltaket skal tilfalle grunneier (se naturmangfoldloven § 47 fjerde ledd).

Bevaringsmålene for de naturfaglige verdiene og skjøtsel som vil bidra til å nå bevaringsmålene er satt opp i vedlegg 4. Konkrete tiltak med tidsrammer og stipulerte kostnader er ført inn i en tiltakstabell i vedlegg 5.

Generelle retningslinjer for saksbehandling

Retningslinjer for behandling av saker som angår de ulike brukerinteressene er presentert i kapittel 6.2. Punktene under viser de generelle retningslinjene for all saksbehandling som omhandler Hovsfjæra fuglefredningsområde.

1. Alle søknader om tiltak som krever tillatelse/dispensasjon etter verneforskriften sendes til Fylkesmannen i Sør-Trøndelag.
2. Normalt vil verneforskriften ha strengere bestemmelse enn det som gjelder etter annet lovverk. Søknader vurderes derfor først etter verneforskriften før de eventuelt vurderes etter annet lovverk. Avslag etter verneforskriften kan ikke overprøves av annet lovverk.
3. Nærmere retningslinjer for saksbehandling er gitt under den enkelte brukerinteresser. Det er viktig at det i all saksbehandling blir gjort en samlet vurdering i forhold til tiltakets virkning på verneverdiene og forholdet til øvrige brukerinteresser.
4. Ved brudd på vilkår i en tillatelse skal Fylkesmannen vurdere om saken skal behandles på nytt med tanke på at vedtaket skal omgjøres. Ved grovere brudd bør tiltaket gjøres om slik at tillatelsen inndras. Brudd på vilkår kan tillegges vekt ved behandling av nye søknader.
5. Statens Naturoppsyn og Fylkesmannen er ansvarlig for vurdering og anmeldelse ved brudd på vilkår og verneforskrift.
6. Disse instansene skal ha kopi av alle vedtak: Ørland kommune, Statens Naturoppsyn, Miljødirektoratet og grunneiere dersom de berøres.
7. Miljødirektoratet er klageinstans for alle saker etter verneforskriften. Klage på vedtak sendes Miljødirektoratet via Fylkesmannen i Sør-Trøndelag. Fylkesmannen vurderer om det fremkommer nye saksopplysninger som tilsier at vedtaket kan omgjøres. Dersom Fylkesmannen opprettholder sitt vedtak skal klagen oversendes Miljødirektoratet for endelig behandling og vedtak.
8. Behandlingstid for dispensasjonssøknader vil normalt ligge på ca. 3 uker.

Utenforliggende virksomhet

Forskrifter gitt med hjemmel i naturvernloven og i naturmangfoldloven gjelder ikke for virksomheter utenfor vernegrensene.

I naturmangfoldloven § 49 er det fastsatt en særskilt bestemmelse for virksomhet som trenger tillatelse etter annen lov og hvor virksomheten kan innvirke på verneverdiene i verneområdet. I slike tilfeller skal den aktuelle myndigheten legge vekt på hensynet til disse verdiene i vurderingen av om en tillatelse bør gis og ved fastsetting av eventuelle vilkår. Bestemmelsene gjelder for tiltak som skjer

utenfor verneområdet, men som kan ha negativ effekt på verneverdiene innenfor området, for eksempel gjennom forurensing, endring i vannstand, drenering eller ved retningsendring av vassdrag.

For virksomhet utenfor verneområdene som ikke krever tillatelse, vil det være en aktsomhetsplikt for den enkelte, jf. naturmangfoldloven § 6. Det innebærer at enhver plikter å opptre aktsomt og gjøre det som er rimelig for å unngå skade på naturmangfoldet.

Oppfølging av ulovligheter – håndheving og sanksjoner

For å ivareta formålet med opprettelsen av fuglefredningsområdet er det viktig at lovverket følges opp og at overtredelser av lovverket blir sanksjonert gjennom illeggelse av straff eller forvaltningsmessige sanksjoner. SNO er forvaltningens feltapparat og vil reagere der lovbrudd påtreffes. Oppsynet rapporterer til forvaltningsmyndigheten.

For å ivareta lovens formål har naturmangfoldloven i kap. IX en rekke bestemmelser om håndheving og sanksjoner.

Fylkesmannen er delegert myndighet etter nml kap. IX § 69-73, om:

Retting og avbøtende tiltak

Uforutsette miljøkonsekvenser av lovlig virksomhet.

Direkte gjennomføring og bruk av andres eiendom.

Tvangsmulkt.

Miljødirektoratet har myndighet *til å gi pålegg om miljøerstatning*

Strafferammen for overtredelser av nml, er bot eller fengsel inntil ett år eller tre år ved grove overtredelser.

Forvaltningsmyndigheter

Ansvar for Hovsfjæra fuglefredningsområde involverer følgende myndigheter:

Klima- og miljødepartementet (KLD) er øverste myndighet for naturvernforvaltningen i Norge. Departementet har ansvaret for at den miljøpolitikken Stortinget har vedtatt blir gjennomført. KLD er overordnet myndighet for forvaltningen av områder vernet etter naturvernloven (nå naturmangfoldloven).

Miljødirektoratet er øverste fagmyndighet for naturvernområder i Norge og har hovedansvar for forvaltningen av områder vernet etter naturvernloven/naturmangfoldloven. Miljødirektoratet avgjør hvem som skal være forvaltningsmyndighet for det enkelte verneområde. Direktoratet er klageinstans for vedtak som forvaltningsmyndigheten i det enkelte verneområdet har gjort. Direktoratet skal også veilede forvaltningsmyndigheten i praktiseringen av verneforskriftene.

Fylkesmannen i Sør-Trøndelag er forvaltningsmyndighet for Hovsfjæra fuglefredningsområde. Fylkesmannen har ansvaret for at nødvendige tiltak blir igangsatt. Videre skal Fylkesmannen behandle og avgjøre alle søknader. Klage på vedtak skal gå via Fylkesmannen og sluttbehandles av Miljødirektoratet.

Ørland kommune er myndighet på flere av de øvrige lovverkene som kan få betydning i Hovsfjæra fuglefredningsområde, eksempelvis plan- og bygningsloven, forurensningsloven, og forskrift om gjødselvarer mv. av organisk opphav.

7 Kilder

Bekkby, T., Bodvin, T., Bøe, R., Moy, F.E., Olsen, H. og Rinde, E. 2011. Nasjonalt program for kartlegging og overvåkning av biologisk mangfold – marint. Sluttrapport for perioden 2007 – 2010. NIVA rapport 6105-2011.

Bergan, P. I. & Krikström, J. 2005. *Kriterier for etablering av småskala vindkraftverk - Muligheter, konflikter og saksbehandling. Vindmøller i hverdagslandskapet. Ørland kommune og Bjugn kommune.* Sweco Grøner og Selberg Arkitektkontor. Rapport 1-2005.

Direktoratet for naturforvaltning 2001a. *Kartlegging av marint biologisk mangfold.* DN Håndbok 19-2001.

Direktoratet for naturforvaltning. 2001. *Etter Utredning for DN Nr. 1995 – 3. Kartlegging av egnede marine verneområder i Norge. Tilråkning til arbeidsgrenser for områdene samt nye områder fra rådgivende utvalg 2001- 26.10.01.*

Direktoratet for naturforvaltning 2007c. Emerald network i Norge – pilotprosjekt. Rapport 2007 – 1.

Direktoratet for naturforvaltning. 2010. Handlingsplan for dvergålegras *Zosteranoltet*. DN-rapport 2010-1.

Direktoratet for naturforvaltning. 2011. *Handlingsplan mot amerikansk mink (Neovison vison).*

Engan, G. & Brattli, H. 2002. *Biologisk mangfold i Ørland kommune.* NIJOS Rapport 2002:12.

Follestad, A. 1986. *Sjøfuglundersøkelser langs kysten av Sør- og Nord-Trøndelag og sørlige deler av Nordland 1983-86.* DN-viltrapport 41, 113s.

Follestad, A. et.al. 2013. *Naturtypekartlegging og forekomst av fugler i Brekstadfjæra, Innstrandfjæra og Neslandfjæra i Ørland og Bjugn kommuner.* NINA Rapport 1004. 71 s.

Fosen Herredsrett. 1988. *Hovedforhandling, skjønn, i forbindelse med fredning av Hovsfjæra fuglefredningsområde.*

Fylkesmannen i Sør-Trøndelag 1987a. *Utkast til skjøtelsesplan for Hovsfjæra fuglefredningsområde.* Upubl.

Fylkesmannen i Sør-Trøndelag 1987b. *Utkast til skjøtelsesplaner for 8 vernede våtmarksområder i Sør-Trøndelag.* Rapport 1987- 8. Fylkesmannen i Sør-Trøndelag, Miljøvernavdelingen.

Fylkesmannen i Sør-Trøndelag. 1994. *Utkast til forvaltningsplan for Hovsfjæra fuglefredningsområde år 1994-2003.* Miljøvernavdelinga.

Fylkesmannen i Sør-Trøndelag 2000. *Utkast til forvaltningsplan for Innstrandfjæra fuglefredningsområde 2000-2005.* Fylkesmannen i Sør-Trøndelag, Miljøvernavdelingen. Upubl.

Fylkesmannen i Sør-Trøndelag 2006. *Oppfølging av særlig verdifulle kulturlandskap i Sør-Trøndelag. Rapport: Ørland kommune*. Fylkesmannen i Sør-Trøndelag, avdeling for landbruk og bygdeutvikling

Gangås, G. 1993. *Viltet i Ørland kommune*. Ørland kommune.

Gangås, G. 2000. *Viltet i Ørland kommune*. Revidert utgave. Ørland kommune.

Kålås, J.A., Viken Å. og Bakken, T. (red.) 2010. Norsk rødliste 2010 – 2010 Norwegian Red List. Artsdatabanken, Norway.

Larsen, J. F., Tangen, K. og Fredriksen, S. 1997. *Forvaltning og utnyttelse av tangforekomstene i Grandefjæra naturreservat*. Rapport 1997-2. Fylkesmannen i Sør-Trøndelag, Miljøvernavdelingen.

Larsen, B. H. 2007. *Information Sheet on Ramsar Wetlands (RIS) – 2006-2008 version. Ørland Wetland System; Hovsfjæra Bird Protection Area*. Miljøfaglig Utredning AS.

Larsen, B. H. 2008. *Kartlegging av naturtyper i og i nærområdet til Grandefjæra naturreservat i Ørland kommune*. Rapport 2008:41. Miljøfaglig Utredning.

Moen, A. 1998. *Nasjonalatlas for Norge; vegetasjon*. Statens kartverk, Hønefoss

Ring, H.E. 2007. *Ornitologiske undersøkelser i verneområdene på Ørland i perioden februar 2001 til januar 2002*. Rapport.

Suul, Jon. 1979 Utkast til verneplan for våtmarksområder i Sør-Trøndelag fylke.

Internettkilde

Artsdatabanken

- <http://www.artsdatabanken.no>

Miljødirektoratet 2014. Naturbase

- <http://geocortex.dirnat.no/silverlightviewer/?Viewer=Naturbase>

Haugen, M. 2008.

- <http://www.orland.kommune.no/sitepageview.aspx?sitePageID=2025>

Vedlegg

Vedlegg 1	Verneforskrift for Hovsfjæra fuglefredningsområde	ii
Vedlegg 2	Spesielle skjønnsforutsetninger/avtaler for Hovsfjæra fuglefredningsområde	iv
Vedlegg 3	Naturtyper og arts mangfold	v
Vedlegg 4	Bevaringsmål, med tilstandsvariabler og overvåkingemetodikk.....	ix
Vedlegg 5	Samlet tiltaksbeskrivelse med kostnadsoverslag og fremdriftsplan.....	xii
Vedlegg 6	Begrepsforklaring	xiii

Vedlegg 1 Verneforskrift for Hovsfjæra fuglefredningsområde

Forskrift om fredning for Hovsfjæra fuglefredningsområde, Ørland kommune, Sør-Trøndelag.

Fastsatt ved kgl.res. av 23. desember 1983. Fremmet av Miljøverndepartementet.

I.

I medhold av lov om naturvern av 19. juni 1970 nr. 63, § 14, 2. ledd og § 9, jf § 10 og §§ 21, 22 og 23, er fuglelivet og fuglenes livsmiljø ved Hovsfjæra i Ørland kommune, Sør-Trøndelag fylke, fredet som naturreservat ved kgl.res. av 23. desember 1983 under betegnelsen « Hovsfjæra fuglefredningsområde ».

II.

Det fredete området berører følgende gnr/bnr: 68/2; 78/11; 82/27; 78/8, 16; 78/17; 79/8; 79/16; 79/32; 82/1; 82/2; 82/27; 82/15; 82/16; 82/32, 40, 43; 82/41; 82/71, 76; 82/71, 76; 82/73; 82/75; 82/77; 82/80; 82/85.

Fuglefredningsområdet dekker et areal på ca 1,2 km², hvorav ca 0,07 km² er landareal.

Grensene for fuglefredningsområdet framgår av grensebeskrivelse og kart i målestokk 1:5.000, datert Miljøverndepartementet desember 1983. Kartet og fredningsbestemmelsene oppbevares i Ørland kommune, hos fylkesmannen i Sør-Trøndelag og i Miljøverndepartementet.

De nøyaktige grensene for fuglefredningsområdet skal avmerkes i marka, og knekkpunktene bør koordinatfestes.

III.

Formålet med fredningen er å bevare det rike fuglelivet og fuglenes livsmiljø i området, særlig av hensyn til vade- og andefugl.

IV.

For fuglefredningsområdet gjelder følgende bestemmelser (jfr. pkt. V og VI):

1. Fugler, herunder deres reir og egg, er fredet mot enhver form for skade, ødeleggelse og unødig forstyrrelse (jf. viltlovens § 3). Jakt, fangst, bruk av skytevåpen, samt slipp av hund er forbudt i fuglefredningsområdet. Utsetting av vilt er ikke tillatt. For øvrig gjelder viltlovens bestemmelser og forskrifter.
2. Det må ikke iverksettes tiltak som kan endre de naturgitte produksjonsforhold eller forringe fuglenes livsmiljø, som f.eks. drenering og annen form for tørrlegging, uttak eller oppfylling av masse, ny utføring av kloakk eller andre konsentrerte forurensningstilførsler, henleggelse av avfall og bruk av kjemiske bekjempingsmidler. Opplistingen er ikke uttømmende.

V.

Bestemmelsene i punkt IV er ikke til hinder for

1. Gjennomføring av militær operativ virksomhet og tiltak i ambulanse-, politi-, brannvern-, oppsyns-, skjøtsels- og forvaltningsøyemed.
2. Grunneierens næringsvirksomhet, herunder bruk av eksisterende båtrett, beiterett og fiskerett i nåværende omfang, dog skal de som ferdes i området utvise spesiell aktsomhet overfor rastende og beitende fugl.
3. Fellefangst av mink i samsvar med viltlovens bestemmelser og forskrifter.

VI.

Forvaltningsmyndigheten kan gi tillatelse til:

1. Felling av vilt som forårsaker vesentlig skade, i samsvar med viltlovens bestemmelser og forskrifter.
2. Etablering av nye grøfteavløp for drenering av tilgrensende arealer.

VII.

Forvaltningsmyndigheten, eller den forvaltningsmyndigheten bestemmer, kan gjennomføre skjøtselstiltak i samsvar med fredningsformålet. Det kan utarbeides skjøtselsplan, som skal inneholde nærmere retningslinjer for gjennomføring av skjøtselstiltakene.

VIII.

Forvaltningsmyndigheten kan gjøre unntak fra fredningsbestemmelsene når formålet med fredningen krever det, samt for vitenskaplige undersøkelser, arbeid av vesentlig samfunnsmessig betydning og i spesielle tilfeller, dersom disse ikke strir mot formålet med fredningen.

IX.

Forvaltningen av fredningsbestemmelsene tillegges fylkesmannen i Sør-Trøndelag.

X.

Den myndighet Kongen har etter § 10 til å fastsette nærmere bestemmelser om områdene og deres skjøtsel, etter § 21 til merking av fredninger m.v., etter § 22 om regulering av ferdsel og etter § 23 om å gjøre unntak fra fredningsbestemmelsene, overføres for disse områder til Miljøverndepartementet.

XI.

Disse bestemmelser trer i kraft straks.

Vedlegg 2 Spesielle skjønnsforutsetninger/avtaler for Hovsfjæra fuglefredningsområde

Spesielle skjønnsforutsetninger/avtaler:

Skjønn av 14.06.1988 for Fosen herredsrett:

- a) Egg- og dunsanking og jakt er ikke tillatt, verken for eget bruk, salg eller bortleie, selv om slik virksomhet skulle bli ansett som næringsvirksomhet.
- b) Tipping av stein fra åkrene er i utgangspunktet ikke tillatt, men hver grunneier kan påregne å få utpekt minst en plass på sin eiendom for tipping. Stein som tippes må utplaneres.
- c) Det er tillatt å bruke naturgjødning og kunstgjødning i næringssammenheng.
- d) Motorisert ferdsel i næringssammenheng er tillatt.
- e) Vedlikehold av eksisterende gjerder og grøfteavløp samt etablering av nye utmarksgjerder kan regnes som tillatt, derimot ikke etablering av nye grøfteavløp.
- f) Tradisjonell virksomhet med laksesteng, herunder bortleie, kan fortsette.
- g) Bygging er ikke tillatt.
- h) Uttak av grus som hittil til vedlikehold av egne gårdsveier kan regnes som tillatt.
- i) Uttak av skjellsand for kalking som hittil kan regnes som tillatt.
- j) Skjæring av tang og tare som hittil kan regnes som tillatt.
- k) Dyrking av skjell kan ikke regnes som tillatt.

Vedlegg 3 Naturtyper og arts mangfold

Fauna

Tabell 1 Tabellen viser rødlistede, særegne eller sjeldne arter og deres funnområder.

Art [norsk/vitensk. navn]	Status*	Antall [anslag normalfunn hekkinger (h)/ trekkende (t))/etc.]	Stedfesting	Kommentar
Svarthalespove, <i>Limosa limosa</i>	EN	0-1 (t)	VV00001492	Regelmessig forekommende
Stjertand	NT	0-1 (t)	VV00001492	Sparsomt forekommende
Skjeand	VU	0-2 (t)	VV00001492	Sparsomt forekommende
Sjørørre	NT	0-61	VV00001492	Vanlig forekommende i vinterhalvåret, fåtallig i sommerhalvåret
Hønsehauk	NT	0-1	VV00001492	Opptretr regelmessig til alle årstider
Vipe	NT	0-204 (t)/(h)	VV00001492	Vanlig forekommende i sommerhalvåret
Brushane	VU	0-112 (t)	VV00001492	Vanlig forekommende
Storspove	NT	0-51 (t)/(h)	VV00001492	Vanlig forekommende
Tyvjo	NT	0-1	VV00001492	Fåtallig forekommende i sommerhalvåret
Hettemåke	NT	0-34 (h)	VV00001492	Vanlig forekommende i sommerhalvåret, fåtallig overvintrer
Krykkje	EN	0-68	VV00001492	Fåtallig i vinterhalvåret
Makrellterne	VU	0-1	VV00001492	Fåtallig i sommerhalvåret
Lomvi	CR	0-15	VV00001492	Fåtallig i vinterhalvåret
Teist	VU	0-2	VV00001492	Fåtallig i vinterhalvåret
Lunde	VU	0-1	VV00001492	Fåtallig i vinterhalvåret
Sanglerke	VU	0-16 (h)/(t)	VV00001492	Vanlig forekommende
Stær	NT	0-1516	VV00001492	Vanlig forekommende i sommerhalvåret, vanlig overvintrer
Bergirisk	NT	0-119 (h)	VV00001492	Vanlig i sommerhalvåret
Steinkobbe	VU	0-2	VV00001492	Fåtallig i vinterhalvåret
Oter	VU	0-2	VV00001492	Opptretr regelmessig til alle årstider, sannsynlig ynglende

*rødlistestatus pr 2014

Flora

Tabell 2 Tabellen viser rødlistede og andre spesielle arter og deres funnområder.

Art [norsk/vitensk. navn]	Status*	Bestands- vurdering	Stedfesting	Kommentar
Purpurmarihand	EN	Stor	BN00003937	Mesteparten av bestanden ligger rett på utsiden av vernegrensen.
Irsk myrklegg	EN		VV00001492	
Smalsøte	EN		VV00001492	
Ålegras			VV00001492	

*rødlistestatus pr. 2014

Andre viktige arter i Hovsfjæra

Figur 1 Tindvedkrattene i Fitjanfjæra og langs Balsneselva (Miljødirektoratet Naturbase).

Naturtyper

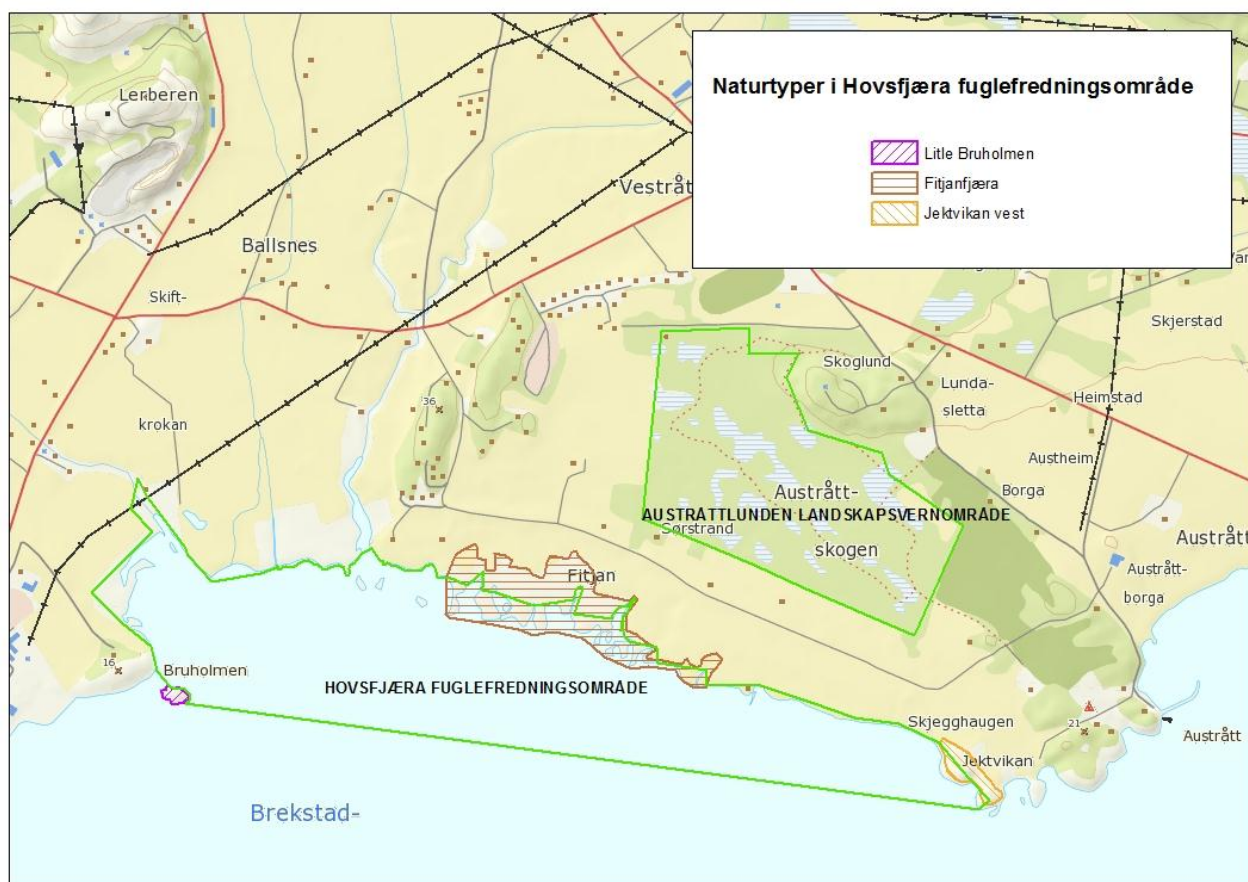
Tabell 3 Tabellen viser rødlistede naturtyper og deres arealer.

Naturtype	Status	Areal daa	Stedfesting	Kommentar]
Strandeng og strandsump	NT	48	BN00003937	Hevdet med beite, noe gjengroing. Verdi A.

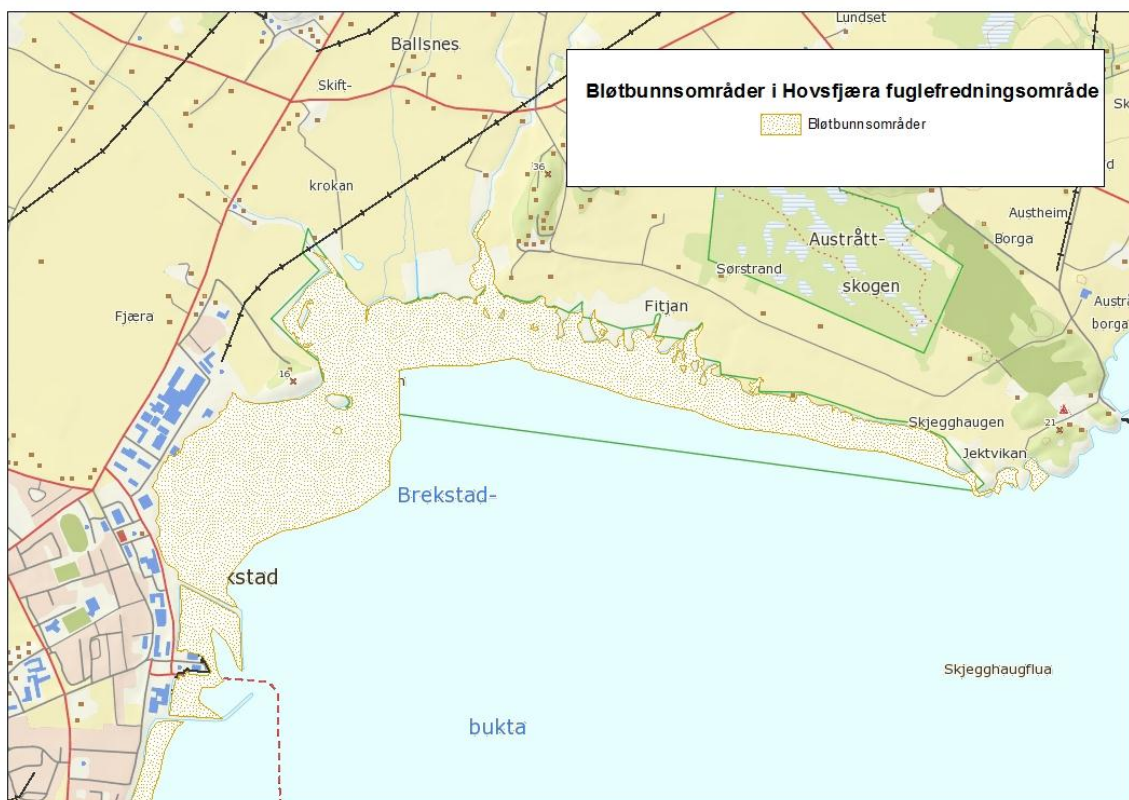
Tabell 4. Verdiene til naturtypelokaliteter i Hovsfjæra fuglefredningsområde, figur 2 (Larsen 2009).

Nr	Lokalitet	Naturtype	Hovedutforming	Verdi
1	Fitjanfjæra	Strandeng og strandsump	Hevdet med beite	A
2	Lille Bruholmen	Rikt strandberg	Vestlig og nordlig basekrevende strandberg med fjellarer	B
3	Jektvikan vest	Rikt strandberg	Vestlig og nordlig basekrevende strandberg med fjellarer	B

Andre viktige naturtyper i Hovsfjæra

Figur 2: Kart over de viktigste naturtypene i Hovsfjæra fuglefredningsområde

Figur 3: Svært viktige bløtbunnsområder (verdi A) i og ved Hovsfjæra fuglefredningsområde (ID BN00052724 og BN00052725 i Naturbasen)

Vedlegg 4 Bevaringsmål, med tilstandsvariabler og overvåkningsmetodikk

Bevaringsmål med tilstandsvariabler og overvåkningsmetodikk for Hovsfjæra fuglefredningsområde. Begrepsforklaringer ligger i vedlegg 7. bevaringsmålene med tilstandsvariabler og overvåkningsmetodikk vil bli lagt inn i Miljødirektoratets fagsystem for bevaringsmål når dette er ferdigstilt. Dette vil gjøre det enklere å justere mål/variabler ved behov.

Tabell 1. Tabellen viser forvaltningsutfordringer i Hovsfjæra fuglefredningsområde.

Forvaltningsutfordring	Relevans	Aktuelle tilstandsvariabler*
Kulturbetinget natur	x	BF, GG
Fremmede arter, problemarter	x	FA, PRPA
Forsøpling, drenering, inngrep, slitasje	x	PRFO, PRFI, SE
Reduksjon av viktige arter	x	PRRA, sjøfugl
Artskartlegging- videreføring		PRRA, sjøfugl
Artskartlegging– nykartlegging		PRRA, sjøfugl
Tilrettelegging, info, grensemerker		-

* forkortelser jfr. håndbok Miljødirektoratet og/eller NiN.

1. Reduksjon av viktige arter (PRRA)

Tilstandsvariabelen for Reduksjon av viktige arter (PRRA) klassifiseres i følgende trinn:

1. Liten endring (< 5 % endring i pop.str.)
2. Moderat endring (5-25 % endring i pop.str.)
3. Stor endring (25-50 % endring i pop.str.)
4. Svært stor endring (> 50 % endring i pop.str.)

Tabell 2: Bevaringsmål er satt for tilstandsvariabel reduksjon av Regionalt viktige arter, som er en forvaltningsutfordring i Hovsfjæra fuglefredningsområde.

Bevaringsmål	Tilstandsvariabel	Overvåking		God tilstand		Middels tilstand		Dårlig tilstand		Målenhet_intervall
		Start	Fre-kvens	NiN - trinn	Måleenhet intervall	NiN - trinn	Måleenhet intervall	NiN - trinn	Måleenhet intervall	
Innenfor overvåkningsobjekt VV000014 92 har tilstandsvariabelen PRRA god tilstand (trinn 1)	PRRA	2015	0/2/4/6/8	1 og 2	≤ x	3	x ≤ x	≥4	≥x	X = antall individer av en art (må sette forskjellig x for hver PRRA, f.eks 200 for vipe i god tilstand) Totaltelling – strukturert befarings

Overvåkning

Overvåkningsmetoden som kan benyttes er strukturerte befarings

2. Gjengroingstilstand (GG)

Tilstandsvariabelen for Gjengroingstilstand (GG) klassifiseres i følgende trinn:

1. I bruk – strandenga blir beitet og er fri for gjengroingsarter.
2. Brakkleggingsfasen – gjengroingsarter er registrert i strandenga, men strandenga har ikke mistet sin verdi som hekkeområde.
3. Tidlig gjenvekstsukkesjonsfase – Andel av gjengroingsarter har økt opp mot 25 % og hekkeområdene er minkende.
4. Sein gjenvekstsukkesjonsfase – Andel av gjengroingsarter har økt > 25 % og forekomst av hekkeplasser er sterkt redusert.
5. Ettersukkesjonstilstand – gjengroingsartene har tatt over strandenga, og hekkeplasser er ikke-eksisterende.

Tabell 3: Bevaringsmål er satt for tilstandsvariabel Gjengroingstilstand, som er en forvaltningsutfordring i Hovsfjæra fuglefredningsområde.

Bevaringsmål	Tilstandsvariabel	Overvåking		God tilstand		Middels tilstand		Dårlig tilstand		Målenhet_intervall
		Start	Frekvens	NiN - trinn	Måleenhet intervall	NiN - trinn	Måleenhet intervall	NiN - trinn	Måleenhet intervall	
Strandeng/strandsump BN000039 37 har god tilstand.	GG Gjengroingstilstand	2015	0/2/4/6/8	1 og 2	≤x	3	x≤x	≥4	≥x	X = Tilstede-/ikke-tilstede registrering av gjengroingsarter innen bestemte segment på befaringslinjen (x m på hver side av befaringslinjen). (setter verdi på x etter nærmere dialog med SNO)

Overvåking

Overvåkningsmetoden som skal benyttes er strukturert befaringslinje.

3. Fremmedartsinnslag (FA)

Tilstandsvariabelen for Fremmedartsinnslag (FA) klassifiseres i følgende trinn:

0. Uten fremmedartsinnslag
1. Uten svartelisteartsinnslag
2. Svakt fremmedartsinnslag
3. Moderat fremmedartsinnslag
4. Sterkt fremmedartsinnslag
5. Gjennomgripende fremmedartsinnslag

Tabell 4: Bevaringsmål er satt for tilstandsvariabel Fremmedartsinnslag, som er en forvaltningsutfordring i Hovsfjæra fuglefredningsområde

Bevaringsmål	Tilstands-variabel	Overvåkning		God tilstand		Middels tilstand		Dårlig tilstand		Målenhet_intervall
		Start	Frekvens	NiN-trinn	Måleenhet_intervall	NiN-trinn	Måleenhet_intervall	NiN-trinn	Måleenhet_intervall	
Verneområdet VV00001492 har god tilstand	FA Fremmedartsinnslag	2014	4/9	≤1	0	2	1≤10	≥3	≥11	Antall individer (svartelistede, unntatt mobile arter) observert langs en W-formet bevaringslinje.

Overvåkning

Overvåkningsmetode som skal benyttes er strukturert befaringslinje.

3.Forsøpling (PRFO)

Tilstandsvariabelen for Forsøpling (PRFO) klassifiseres i følgende trinn:

1. Lite synlig søppel – stabil/minkende tilførsel
2. Noe synlig søppel – stabil/svakt økende tilførsel
3. Mye synlig søppel – sterkt økende tilførsel

Tabell 5: Bevaringsmål er satt for tilstandsvariabel Forsøpling, som er en forvaltningsutfordring i Hovsfjæra fuglefredningsområde.

Bevaringsmål	Tilstands-variabel	Overvåkning		God tilstand		Middels tilstand		Dårlig tilstand		Målenhet_intervall
		Start	Frekvens	NiN-trinn	Måleenhet_intervall	NiN - trinn	Måleenhet_intervall	NiN - trinn	Måleenhet_intervall	
Verneområdet VV00001492 har god tilstand	PRFO Forsøpling	2014	0/2/4 /6/8	1	<x	2	≥x<x	3	>x	X = Antall kg.

Overvåkning

Overvåkningsmetode som skal benyttes er strukturert befaringslinje.

4.Fysiske inngrep (PRFI)

Tilstandsvariabelen for Fysiske inngrep (PRFI) klassifiseres i følgende trinn:

1. Ingen endring i omfanget av fysiske inngrep
2. Liten endring i omfanget av fysiske inngrep

3. Moderat endring i omfanget av fysiske inngrep
4. Stor endring i omfanget av fysiske inngrep

Tabell 5: Bevaringsmål er satt for tilstandsvariabel Fysiske inngrep, som er en forvaltningsutfordring i Hovsfjæra fuglefredningsområde.

Bevaringsmål	Tilstands-variabel	Overvåkning		God tilstand		Middels tilstand		Dårlig tilstand		Målenhet_intervall
		Start	Frekvens	NiN - trinn	Måleenhet_intervall	NiN - trinn	Måleenhet_intervall	NiN - trinn	Måleenhet_intervall	
Verneområdet VV00001492 skal ha god tilstand	PRFI Fysiske inngrep	2013	0/2/4 /6/8	1	0	2	1	≥3	≥2	Antall. Nye inngrep i forhold til en gitt referansetilstand.

Overvåkning

Overvåkningsmetode som skal benyttes er strukturert befarings.

Vedlegg 5 Samlet tiltaksbeskrivelse med kostnadsoverslag og fremdriftsplan

Tabell 1 Samlet tiltaksbeskrivelse med anslag av kostnader, akseptert tidsfrist og antatt finansieringskilde. Tiltak er satt ut fra bevaringsmål beskrevet i vedlegg 4 og kapittel 7.

Bev. Mål	Når	Tiltak	Ansvarlig	Kostnad (inkl mva)	Finansiering
GG BN00003937	Etter behov	Rydding av tindvedkratt	SNO		Bestillingsdialog
	Etter behov	Oppdatering av informasjon om verneområdet	FM/SNO/Ørland våtmarkssenter		Bestillingsdialog
EU VV00001492	Hvert 5 år	Overvåke eutrofieringstilstanden i verneområdet	SNO		Bestillingsdialog
SE VV00001492	Årlig	Overvåke slitasje i verneområdet	SNO		Bestillingsdialog
PRFO VV00001492	Etter behov	Rydding av søppel	SNO		
FA VV00001492	Etter behov	Fjerne fremmede arter	SNO		Bestillingsdialog

Vedlegg 6 Begrepsforklaring

Bevaringsmål og bevaringsmålobjekt

Et bevaringsmål er en kort beskrivelse av en ønsket tilstand for en naturtype (evt. annet kartobjekt). Kartobjektet som det da er knyttet bevaringsmål til kalles **bevaringsmålobjekt**. Ofte er slike objekt allerede etablert, f.eks. i NiN-databasen/Naturbasen.

Tilstandsvariabler

Man bruker en eller flere **tilstandsvariabler** (eks. Fremmedartsinnslag (FA)) for å måle **tilstanden** til bevaringsmålobjektet. De fleste tilstandsvariablene er definerte i Artsdatabankens Naturtypebase (variasjon-tilstandspoklinier). Miljødirektoratet har utarbeidet en håndbok («Hakkespettboka») som viser hvordan utvalgte tilstandsvariabler bør brukes av forvaltningen.

Tilstandsklasser

Samtidig med at forvaltningsmyndigheten fastsetter bevaringsmål, skal de også gi konkrete grenseverdier for tre **tilstandsklasser**; *god tilstand*, *middels tilstand* eller *dårlig tilstand*. Lokal overvåking av en tilstandsvariabel, vil resultere i et tall eller ja/nei. Dette resultatet plasserer variabelen i en av de tre tilstandsklassene. Det er forvaltningsmyndigheten som fastsetter grenseverdiene for disse tilstandsklassene. Det kan være aktuelt å justere grenseverdiene når man får tilgang til konkrete overvåkingsdata.

Målt tilstand for den aktuelle tilstandsvariabelen kan "oversettes" til et NiN-trinn (eller egendefinert trinn). «Hakkespettboka» har forslag på hvordan målt tilstand kan koples til et NiN-trinn.

NiN trinndeling

I NiN-kartlagte områder er det ofte registrert tilstandsvariabler med et tilhørende **NiN-trinn** (eks. FA-Fremmedartsinnslag = 2). Overvåkingsdata kan brukes for å angi NiN-trinn for en tilstandsvariabel. Dersom overvåkingsdata viser endringer i fremmedartsinnslaget, kan det derfor være aktuelt å revidere NiN-trinnet som er gitt i kartleggingsdataene. Hvis forvaltningsmyndigheten ønsker å overvåke en tilstandsvariabel som ikke er plassert på et NiN-trinn, må man selv fastsette trinnet. Hjelp til dette finnes i «Hakkespettboka» eller Artsdatabankens naturtypebase.

Overvåkingsmetode

Overvåking av tilstand skjer etter en **overvåkingsmetode**. Metoden har alltid geografiske egenskaper (f.eks. bevaringslinje, transekt, overvåkingsrute), og skal kunne vises på kart. Dette kartobjektet beskriver metoden, og det skal etter hvert utvikles en metodedatabase der metoden kan lagres (se *dataadministrasjon*). Overvåkingsmetoden skal også inkludere en beskrivelse av hvordan data skal innhentes. Beskrivelsen kan bestå av tekst og illustrasjonsfoto. Det er avgjørende at metoden er godt dokumentert og kan gjentas. Overvåkingen skal alltid resultere i et tall, eller ja/nei.

Slå opp i «Hakkespettboka» og velg overvåkingsmetode for tilstandsvariabelen (i nesten alle tilfeller anbefales en enkel form for strukturert bevaring).

Tiltak

Dersom bevaringsmålets tilstand utløser tiltak, kan det være behov for å definere hvilket område tiltaket skal gjøres i. Dette gjøres evt. i SNOs Verneområdelogg.